אלא בכוורי דאדימי וכו'. דולמי נגודו מערב י"ט וקרי ליה בני יומן כך פרש"י ולא נהירא דפשיטא דמותרין לטלטל ואתיא כדברי הכל ומשמע דלא אתיא אלא כרבן גמליאל דמתיר ספק מוקן לכן נראה לי דאין ודאי שהוא מערב י"ט אלא ספק והשתא אתיא כרבן גמליאל דמתיר ספק מוקן:

ולערב אסורין בכדי שיעשו. פרש"י כדי שיעור לקיטתן שלא יהנה ממלאכת י"ט ולערב ראשון קאמר דממה נפשך הן מותרין אם היה (ה) חול הרי היום נלקטו ואם היה היום קדש הרי הלילה הזה חול ובשני ימים טובים של גליות מיירי והניא ראיה מהילה דלעיל (דף ד: ושם) שגולה בזה מותרת בזה ומההוא טניא דאתליד ביום שני בעירובין (דף לט: ושם) כן פרש"י ורבינו יצחק הלוי והגאונים אוסרין עד מוצאי (ב) ליל יום טוב שני ומפרש בכדי שיעשו לילה הראויה לעשיה ומיהו בתשובת רבינו גרשום מאור הגולה מצאתי כמותי וגם רבינו קלונימוס אים רומי בקי בכל הש"ס שלח לי כתב מעיר גרמיז"א כמותי והקשה הר"י לפרש"י דפירש דלכך בעינן כדי שיעשו כדי שלא יהנה ממלאכת יום טוב ג"כ המבשל בשבת בשוגג (ד) אמאי יאכל הא נהנה ממלאכת שבת (ה) אלא ודאי אין זה הטעם אלא הטעם שמא יאמר לנכרי לך ולקט ומזה הטעם אסורים עד מוצאי י"ט האחרון בכדי שיעשו דאי אמרת דמותרין במוצאי יום טוב ראשון מישינן שמא יאמר לנכרי בי"ט ראשון לך והניא כדי לאכול מהן בשני ואם כן ע"כ לילה הראויה לעשיה קאמר ומה שהניא רש"י ראיה [מהילה וכו'] יש לדחות אותה דהתם עולה מאליה מן השמים וגם ראיה שהניא מההוא טניא דעירובין (דף לט: ושם) יש לומר דמיירי שהיו המלודות פרוסות מעי"ט ומאליו נגודו וכללא הכי הוא דדבר הבא מאליו או דבר מוקצה הבא בידים שהניא נכרי בשביל עצמו או בשביל נכרי אחר ונתנן לישראל בי"ט ראשון מותר בשני אבל אם הביאו בשביל ישראל מן המחובר אסור עד מוצאי יום טוב שני בכדי שיעשו ואם לאו שאין במינו במחובר אסור לתחום אסורין תוך התחום מותרין וכ"י פירש שאין במינו במחובר הבא מחוץ לתחום לא בעינן כדי שיעשו דלא החמירו אלא בדבר שנעשה בו מלאכה דה"נ הקילו שמותר לישראל אחר אפילו בו ביום וקשה לרבי יהודה דאמרינן בפרק שואל (שבת דף קנא: ושם) הביאו חלילים למת מחוץ לתחום לא יספוד בהן עד מוצאי (ב) יום טוב ומשמע התם בכדי שיעשו ויש לומר דשאני התם דאושא טפי מילתא דהכל יודעין שהובאו בשבילו ואיכא למגזר טפי ויש חלוק בין מת לדברים אחרים כדאמר התם עשה קבר לאביו בי"ט לא יקבור בו עולמית אע"ג דדברים אחרים מותרים בכדי שיעשו אחר שבת או אחר יו"ט ואומר הר"ר שמואל מאייבר"א דספק חוץ לתחום מותר והניא ראיה מעירובין (דף מה:) גבי מיא בעיבא מיבלע בלעיי וכו' וקאמר דהוי ספק אם בא חוץ לתחום (ו) וסיפא דבריתא לקולא ורבי יהודה היה אוסר במחובר ובלילה אפי' לא הביאו בשביל ישראל רק בשבילו או בשביל נכרי אחר ולא משמע כן גבי מרחלת בשבת דשרי (שבת דף קכג.) הואיל ואיכא נכרים בעיר ואין סברא לחלק בין דבר אכילה לדבר אחר ואומר הרר"י די"ט שחל להיות בה' בשבת ובע"ש או בא' בשבת ובב' בשבת הבא ביום ראשון שרי ליום שלישי ולא בעינן הראויה לעשיה דשני ימים קודם לא שייך שמא יאמר לנכרי ויש להמיר בדבר (ו) ובכדי שיעשו דאמר לפי' התוס' כדי שיתלשו ויובאו ממקום שלא לאותם גם יש לספק אם הביא קופה מלאה פירות אם צריך להמתין כדי שילקטו באדם אחד או בכמה בני אדם) ג:

הבא

אמר רב פפא הלכתא גרי שהביא דורון לישראל, אם יש מאותו [המין] במחובר לקרקע. אפילו בערב אסורים לאכול מהן עד שישהא בכדי שיעשו, ואם אין במינו במחובר לקרקע, הבאים בתוך התחום מותרין, וחוץ לתחום אסורין. והבא בשביל ישראל זה מותר לאכול אותו ישראל אחר.

שוחטין מן הנגרין. שוחטין חיות מן ביברים לפי שנגולים ועומדים. ועל שם שעושין שם ניגרי מים ומריצין לשמות החיות שם קרי להו נגריס: **אכל לא מן הרשתות.** מלא חיה במלודתו ספק נגוד היום ספק נגוד מאתמול: **בא מעי"ט.** למקום שהיו פרוסים והן באוכף מיל או חצי מיל וכשחיה טופלת בראשו אחד מתוך שמתפרקת ומתנתקת לצאת המלודות מתקלקלות כולן ולאשו השני נתק ממקום שנתקת וסימן הוא לו שיש חיה בראש האחר: **נתקלקלו ביום טוב.** ע"כ הכי משמע שודאי נתקלקלו בי"ט וכגון שבדקן משחשכה ולא היו מקולקלין ועכשיו מקולקלין ולהכי פריך הא גופה קשיא: ה"ג **טעמא דבא ומצאן הא ספק אסור הכי קאמר רב'.** וכולה חדא מילתא היא בא ומצאן שנתקלקלו מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב נצודו ואם יש לחוש ולומר שנתקלקלו ביום טוב כגון שלא בא ומצאן מאתמול מקולקלין הרי הן כאילו ידוע שביום טוב נצודו: **הלכה כר' שמעון.** דאמר ספק מוכן אסור והיכא דבא ומצאן מקולקלין מאתמול יש לסמוך דנצודו מבעוד יום: **נקבו.** בטלטול דכולי האי לא אחמור בספק מוכן לנתסרו בטלטול אבל באכילה לא שרינהו רבן גמליאל: **ולוי אמר מותרין באכילה.** קאמר רבן גמליאל. ולאו דסבירא לרב ולוי כותיה אלא מלתיה הוא דמפרש: **מפולמים.** לחיס אמ"י בלע"ז: **מותרין.** והא על כרחך רבן גמליאל הוא דמיקל: **שפיר.** ואע"ג דלאו ספק הוא אלא ודאי מוקצה איכא למימר דמתיר בטלטול. ולקמן פריך עלה פירות בני יומן בטלטול מי שרי והי דמיקל רבן גמליאל בספק מוכן בודאי שאינו מוכן מי מיקל: **אלא בכווריי דאדימי.** אדומים שלא גם ליחן ואדמומית שתחת לחייהן שבודקין אותן שם: **ופירי דכבישי בירקי.** כשלקטום טמונים מיד בירק שלא יבראת לחלוחן. כבישי טמונין כמו ריסא בכבשא (חולין דף לג:). והני ודאי מוכן הינהו דמיכרין שמעי"ט הן ואשמועינן דאע"ג דדמו לבני יומן לא חיישינן למראית העין. וכבותי פירשו כווריי דאדימי מנותחין הן כמו אדמוי אדמה (ע"ז דף לח:) וקשיא לי א"כ מאי למימרא: **אם יש מאותו המין במחובר אסורין.** משום מוקצה ואפילו לרבי שמעון יש מוקצה בגרוגרות ומוקים ומחובר כגרוגרות ומוקים דמי מדלא לקטן מאתמול אקצינהו מדעתיה ולא תחלוק במחובר בין שלו בין של נכרי: **ולערב אסורין בכדי שיעשו.** כדי שלא יהנה ממלאכת יו"ט. והא דקאמר ולערב אסורים בכדי שיעשו הא לאחר כן מותרים אפילו לערב ראשון נמי אע"ג דליל יו"ט שני הוא ממתין בכדי שיעשו ומותרין ממה נפשך אם הלילה חול הוא הרי הממתין בכדי שיעשו ואם קדש הוא ממלא שנלקטו בחול כן דעתי' נוטה ויש לי ראיות הרבה מההוא בר טניא דעירובין (דף לט:) ומהילה שגולה בזה שמותרת בזה (לעיל דף ד:) אלמא האחד חול הוא וממה נפשך מותר. ולא זכיתי לשאול את פי רבי' יעקב בדבר זה כי היו נוהגים בו היתר במקומינו והיה לי דבר פשוט ולאחר פטירתו של רבי שמעתי את רבי' יצחק הלוי שהוא אוסר עד ליל מוצאי יו"ט שני וכל אנשי עירו כמותו וגם הלכות גדולות אוסרים כן ודנתי לפניו ולא הועיל לי הדבר וכל טעמו אינו אלא מדנקט בכדי שיעשו בלילה הראויה לעשיה קאמר ואני אומר צריך להמתין בכדי שיעשו משום שמא היום היה קדש והלילה חול ותדע מדלא קאמר לערב של שני אסורים בכדי שיעשו ג) לערב הראשון קאמר ובתשובת רבי' גרשום מאור הגולה מצאתי כמותי גם עתה בא אלי מכתב מגרמיי"ז שבא לשם אדם גדול זקן ויושב ביישיבה מן רומא ושמו ר' קלונימוס ובקי בכל הש"ס והורה כן ונתלה עליהן:

חוץ

מסורת הש"ס

ט א מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה ח טוש"ע ס"ח סי' תצז סעיף ג:

י ב מיי' פ"ב מהל' יו"ט הלכה י סמג לאוין סה עה טוש"ע ס"ח סי' תקטו סעיף ג [ה וסי' שכה סעיף ז ז ח]:

רבינו חננאל

מאי מותרין דקתני במתניתין, רב אמר מותרין לקבל, ולעולם אל יזמנו אדם את עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת, דאנא ולוי הוינא יתבי כי אמר ר' מותרין לאכילה, ובצפרא הדר ביה, דאמר מותרין לקבל, אנא דהוינא בבי מדרשא שמעתה והדרי (כי) [בין], לוי לא הוה תמן ולא שמעה מיניה ולא הדר ביה. ומותבינן למאן דאמר מותרין לאכילה מהא דתניא, גוי שהביא דורון לישראל אפילו דגין מפולמין ופירות בני יומן מותרין, ואי אמרת מותרין לאכילה, בני יומן מי שרו באכילה. ולטעמיך בני יומן בטלטול מי שרו, אלא הכא בכווריי דאדימי, כלומר כגון שנתנן בדבש וכיוצא בהן, ופירי דכבישי בירקא, ואמאי קרי להו בני יומן, דאינון כעין בני יומן. אמר רב פפא הלכתא גרי שהביא דורון לישראל, אם יש מאותו [המין] במחובר לקרקע, אפילו בערב אסורים לאכול מהן עד שישהא בכדי שיעשו, ואם אין במינו במחובר לקרקע, הבאים בתוך התחום מותרין, וחוץ לתחום אסורין, והבא בשביל ישראל זה מותר לאכול אותו ישראל אחר.

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה ולערב כו' אם היה היום חול כי בחול נלקטו ואם היה היום קדש: (ב) **בא"ד** והגאונים אוסרין עד מוצאי יו"ט שני כל"ל ומיהא ליל נמתק:

לעזי רש"י

אמ"י [מושטיד"א]. לחיס, לחיים. גרמיי"ש [גרמיישיא"א]. ווריס (עיר במערב גרמניה).

מוסף תוספות

א. וכי גרע מה שעשה הישראל בשוגג ממה שעשה הגוי לצורך ישראל. תוס' הרא"ש עיניוכין לט: ד"ה אי משמת. ב. הצבי והדגים ותלש הפירות ויביאם לכאן. תוס' הרא"ש שם. ג. דאי לא בעינן אלא כדי צידה וליקוט, אכתי איכא למיחש פן יאמר לנכרי לקוט והבא ביום טוב שני והנה למוצאי יו"ט מיד לאחר המתנה מועטת. תר"ש.

א) שוחטין מן הנגרין ביו"ט אבל לא מן הרשתות ומן המכמורות רבי שמעון בן אלעזר אומר א בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב נצודו ומותרין בא ומצאן מקולקלין ביום טוב בידוע שביום טוב נצודו ואסורין הא גופה קשיא אמרת בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב נצודו טעמא דבא ומצאן מקולקלין הא ספיקא אסורין אימא סיפא בא ומצאן מקולקלין ביום טוב בידוע שביום טוב נצודו טעמא דבא ומצאן מקולקלין הא ספיקא מערב יום טוב נצודו ומותרין הכי קאמר בא ומצאן מקולקלין מערב יום טוב בידוע שמערב יום טוב נצודו ומותרין הא ספיקא נעשה כמי שנצודו ביום טוב ואסורין אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר: ואמר מותרין הם: מותרין למאי רב אמר מותרין לקבל ולוי אמר מותרין באכילה אמר רב ב) לעולם אל ימנע אדם עצמו מבית המדרש אפילו שעה אחת דאנא ולוי הוינן קמיה דרבי כי אמרה להא שמעתא באורתא אמר מותרין באכילה בצפרא אמר מותרין לקבל אנא דהואי בי מדרשא הדרי בי לוי דלא הוה בי מדרשא לא הדר ביה מיתיבי נכרי שהביא דורון לישראל אפילו דגים המפולמין ופירות בני יומן מותרין בשלמא למ"ד מותרין לקבל שפיר אלא למאן דאמר מותרין באכילה פירות בני יומן מי שרו באכילה ולטעמיך פירות בני יומן מי שרו בטלטול אלא בכווריי דאדימי ופירי דכבישי בירקא עסקינן ואמאי קרי להו בני יומן שהן כעין בני יומן אמר רב פפא ג הלכתא נכרי שהביא דורון לישראל ביום טוב אם יש מאותו המין במחובר אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו ואם אין מאותו המין במחובר תוך התחום מותר

חוץ

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חוץ לתחום אסורין. לא שמעתי טעם מקובל בדבר לא משום מוקצה אמאי מותר לישראל אחר ואי משום שנעשה בו איסור בשבילו א"כ לישראל אחר נמי אסור דנכרי שהליך את הגר בשבת תנן (שבת דף קכב.) אם בשביל ישראל אסור ולא חלקו בינו לחברו וי"ל דגבי איסור תחומין דרבנן לא אחמור כולי האי **ודיין** אם אסרוהו על זה [1] (טעם אחר נראה לי ממוך לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו והבא בשביל בשבילו אסור לאחר דליכא למגזר בה שאינו מכירו): **הסוכר אמת המים.** קומתה שלא יכנסו בה דגים מבחוץ משתחשך ואת אלה הכין והזמין על ידי מעשה זה: **בפרדס.** מקום המשתמר ואין הולך יולא שאינו יכול לברוח וקל לגודו ואינו צריך זמון דהא הכא מפני שהיא סתומה ואין יכולין לצאת קרי להו מוכיים ולקמיה פריך דזמון גדול הוא זה שעושה מעשה לשם הזמנה: **מדברי רבינו.** רב דשלמתן רב הונא ורב חסדא ורב נחמן דקרי ליה לרב חסדא חברין תלמידים של רב הוו: **נפל חברין.** רב חסדא: **ברברבתא.** נכנס לאשו למחלוקות גדולות שירבו עליו בזמת. ולקמיה מסיים קושיא אלא מספקא מלתא באיכא דאמרי דמחלפי רב חסדא ברבה בר רב הונא: **נפל בר חברין.** רב הונא חבריה הוה מתלמידיו של רב ורבה בריה קרי בר חברין: **ולפור דרור.** שזמנה מבעוד יום צריך לקשור בכנפיה להיות סימן לה: **ומלא לפני הקן שאסורין.** כדמתרלינן לה בפ"ק (דף י:) שהיו שני קנין וזימן את זו ולא זימן את זו ולמחר בא ומצא במזומנת ולא במקומן אלא בדף הבולט לפני הקן ובחברתה לא מצא כלום שאסורין דמיישינן שמא מקן שאינה מזומנת באו לכאן: **במה דברים אמורים.** דבעינן זמון: **לפור דרור.** קטנה היא והאם והבת שוות: **והמקושרים.** בכנפיהם סימן [2] הוא להם: **והמונעים.** מתמול לשם זמון והוא מכירן: **בכתים ובכורות.** ובכל מקום שאינו מחובר: **מוסרים.** בי"ט: **והמקושרים והמונעים.** הנמצאים בכל מקום אף בחול אסורין למוצאן משום גזל שהראשון שקשרן או נעגען קנאן בהגבהתם שהפקר נקנה בהגבהה [3]: **בה.** בולד אינו צריך זמון שאינה יכולה לברוח ודעתיה עליה שהוא יולד אבל אמה שהיא גדולה צריכה זימון: **בדידה.** בולד: **בסמוכה לעיר.** ידע בה ודעתיה עלויה: **מתני' בהמה מסוכנת.** שהוא יולד שתמות ואינו צריך לה שכבר סעד סעודתו אלא ממנת הפסדו הוא שוחט: **לא ישחוט אא"כ.** יודע שיש שהות ביום לאכול כזית אלי הימנה: **גמ' הפשט ונטוח.** שהוא מזומן ומופשט מעורו ועומד: **לא יביאנה במוט ובמוטה.** בשני בני אדם משום דאושא מלתא היא ומזגזג בי"ט: **גמ' הפשט ונטוח.** פי' הכמוב בעולה שהיא אכילת גבוה וה"ה יש ללמוד לקבצים באכילת הדיוט: **מאי קמ"ל.** דרך ארץ או איסור ולמימר דאסור לאכול ממנה עד שינתחה שמא ימלא לה סימן טרפה בספק והמחזיק לו הבהמות בספק טרפות אף קודם שראה בהן טרפות: **לאפוקי מדרב הונא דאמר בהמה בחייה בחזקת איסור.** אבר מן החי עומדת. ונפקא מינה שאם אירע ספק בשחיטתה נעמידנה על חזקתה ואסורה עד שיודע לך ברור שנשחטה כראוי ומשנשחטה כראוי הרי היא בחזקת היתר דספק בהמות אינן טרפות ואם נמצא בה נקב בריאה או בבני מעים ויש לתלותו לאחר שחיטה ולהכשיר ובקודם שחיטה ולאסור העמידנה על חזקתה שהיתה בה ספק זה ומותרת עד שיודע לך אמת שהיא טרפה: **מביא עביחתה ממש.** קודם הפשט: **שטוחתה אילפא.** מבני מעיה שהמאכל מתחתך ומתעכל שם:

הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר. תימה מה טעם זה אי הוי מוקצה אפילו לישראל אחר אסור ואי אסור לישראל לאשון בשביל שנעשה בהן איסור בשבילו אם כן לישראל אחר נמי אסורין כדאמרי' (שבת דף קכב.) נכרי שהליך הגר אם בשביל ישראל אסור וליכא חלוק בין אותו ישראל לישראל אחר ותירץ רש"י דשמא גבי איסור תחומין דליכא אסורא אלא מדרבנן לא אחמור כולי האי [4] ודי אי אסרינן על זה שהוצאו בשבילו: [5]

המקושרין אסורים בכ"מ מפני גזל. פרש"י שהראשון קנה אותן בהגבהה ולא נהירא דלא שייך כאן הגבהה [6] אלא כדאמרי' [7] דהבטה קונה בספקר [8] הואיל ומתעסק הוא בהן קנאן: **כאן בשדה הסמוכה וכו'.** תימה אמאי לא משני [9] לעיל כן וי"ל אמורא היה לו לפרש דבריו והואיל ולא פירש מיירי בין בסמוכה [10] וכו': **בחזקת איסור עומדת.** פרש"י בחזקת איסור אבר מן החי ולא נהירא דאם כן למה לי עד שיודע במה נשחטה כיון דחזינא שמתה א"כ לא שייך בה איסור אבר מן החי דאיסור אבר מן החי לא שייך אלא מחיים לכן נ"ל דחזקת איסור ר"ל בחזקת שלא נשחטה עד שיודע לך וכו' ומשום איסור שאינה זבוחה דהמתנא אמר [11] מזבח ואכלת שחוט ואכול וזבח ניחא אפילו למ"ד [12] בהמה בחייה לאו לאבריס עומדת: [13]

אורח

חוץ לתחום אסור [6] **והבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר אמר רבה בר רב הונא אמר רב** [1] **הסוכר אמת המים מערב יום טוב ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין אמר רב חסדא מדברי רבינו גלמוד חיה שקננה בפרדס אינה צריכה זמון אמר רב נחמן נפל חברין ברברבתא איכא דאמרי אמר רבה בר רב הונא מדברי רבינו גלמוד חיה שקננה בפרדס אינה צריכה זמון אמר רב נחמן נפל בר חברין ברברבתא** [2] **התם לא קא עביד מעשה ולא בעיא זמון והתניא חיה שקננה בפרדס צריכה לזמן וצפור דרור צריך לקשור בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה וזו עדות שהעידו מפי שמעיה ואבטליון תיובתא ומי בעיא זמון והתניא** [3] **אמר ר"ש בן אלעזר מודים בית שמאי ובית הלל על שהזמינן בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורין במה דברים אמורים** [4] **ביוני שובך ויוני עליה וצפרים שקננו בטפיחין ובבירה** [5] **אבל אווזים ותרנגולים ויוני הרדסיאות וחיה שקננה בפרדס מותרין ואין צריכין זמון וצפור דרור צריכה לקשר בכנפיה כדי שלא תתחלף באמה והמקושרים והמונענעין בבורות ובבתים ובשיחין ובמערות מותרין ובאילנות אסורין שמא יעלה ויתלוש** [6] **והמקושרין והמונענעין בכל מקום אסורין משום גזל אמר רב נחמן לא קשיא הא בה הא באמה אמה בזמון סגי לה צידה מעליותא בעיא אלא אמר ר"נ בר יצחק** [7] **אידי ואידי בדידה הא בגנה הסמוכה לעיר הא בגנה שאינה סמוכה: מתני' בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא אם כן יש שהות ביום לאכול ממנה כזית צלי ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה** [8] **שחטה בשדה לא יביאנה במוט ובמוטה אבל מביא בידו אברים אברים: גמ' אמר רמי בר אבא הפשט ונתוח בעולה והוא הדין לקצבים מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט ונתוח (לאפוקי) מאי קמ"ל אילימא לאפוקי מדרב הונא** [9] **דאמר רב הונא** [10] **בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נשחטה נשחטה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך במה נטרפה והאנן תנן מתניתין כדרב הונא דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה מאי לאו מבית טביחתה ממש לא ממקום שטובחת אכילתה והא תני רבי חייא מקום טביחתה ממש אלא רמי בר אבא**

אורח

יא א מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ח סמג לאוין עט טוש"ע ס"ח סי' תלז סעיף ה:
יב ב מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ט:
יג ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:
יד ד מיי' פט"ו מהל' שביתת הלכה ו סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רס סעיף י:
טו ה מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הלכה ז סמג לאוין עט טוש"ע ס"ח סי' תלז סעיף ח:
טז ו מיי' פ"ל שם הלכה יב סמג לאוין עט טוש"ע ס"ח סי' תלח סעיף ו:
יז ז מיי' פ"ה שם הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ז:
יח ח מיי' פ"ל מהל' שחיטה הלכה יג סמג עשין קג טוש"ע י"ד סי' כה סעיף ג (וסעיף ג בהג"ה):

רבינו חננאל

אמר רבה בר רב הונא אמר רב הסוכר אמת המים מערב יו"ט ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין. ואמר רב חסדא מדברי רבינו גלמוד חיה שקיננתה בפרדס אינה צריכה זימון, פירוש הבנים שלה הקטנים השרויין בקן מוכנים הן, לפיכך אין צריך זימון. אמר רב נחמן נפל חברין ברברבתא, דהוא רב חסדא. בר חברין, רבה בר רב הונא, דרב הונא ורב חסדא חברים היו לרב נחמן, והיה קורא לרב הונא, הונא חברין. פירוש ברברבתא, כלומר בקושיות. התם בהסוכר אמת המים עשה מעשה, וכאילו זימן אותן הדגים בידים, הכא גבי חיה שקיננתה בפרדס לא עשה מעשה כלום. ועוד התניא עדות מפי שמעיה ואבטליון, חיה שקיננתה בפרדס צריכה זימון, וצפור דרור צריך לקשור בכנפיה, כדי שלא תחליף באמה, ואיך תפרש דלא בעיא זימון. והתניא ר' שמעון בן אלעזר מודין ב"ש וב"ה על שזימן בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורים, בד"א ביוני שובך וביוני עלייה וצפרים שקיננו בטפיחין ובבורות, אבל אווזין ותרנגולים ויוני הרדסיות מותרין שהן ברשות אדם, חיה שקיננתה בפרדס מותר, ואינה צריכה זימון, וצפור דרור שאינה מקבלת מרות צריך לקשור בכנפיה שלא תחליף באמה, והמקשר והמנענע בבורות בטפיחין בשיחין ובמערות מותרין,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה המקושרין וכו' כלן הגבהה. נ"ב כלומר דמשום דנעעוע לאו הגבהה היא:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' אמר ר"נ וכו' התם לא קא עביד מעשה. נ"ב עי' שיטה מקובצת ופ"י:

הגהות מהר"י לנדא

א) תוס' ד"ה המקושרין וכו' דהבטה קונה בספקר. בס"ל כתוב דהבטה הוא טעות סופר:

מוסף רש"י

בהמה מסוכנת. וכולה לשחוטה ביו"ט אלא אמות ויפסידנה (פסחים מו:). לאכול ממנה בדית צלי. זהו קל שבשיולים, שיהא שהות ביום כדי להפשיט ולמתוך כדת ולצלות ולאכול, ולא איכא שהות כי האי שרי ואע"ג דלא אכיל מינה (פסחים מו:). בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת. שהרי אסורה משום אבר מן החי, הלכך אם עולה ספק בשחיטתה ונאחת להעמידה על חזקתה, שהרי בכל ספק אתה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה, שאינך יכול להוציאה ממנה על ידי ספק, נמצאת אומר שבהמה זו אסורה, שהרי בחזקת איסור היתה תחלה ומספק אתה בא להתירה שמא נשחטה כראוי, אל תתירנה מספק עד שיודע לך שנשחטה כראוי (חולין ט.).

מוסף תוספות

א. משום דהו"ל איסור דאינו שוה בכל, דלהאי הוי בתוך התחום ולהאי חוץ לתחום וכיון שכן והו"ל נמי איסור דרבנן אקילי בה. הרמ"ה. וכע"ז ברש"י שבת קנא. ד"ה וכיכא דליקטן. ב. ואף על גב דלא הגביהן אלא שקשרן קשר בעלמא משום דהבטה בהפקר קניא. שיטה. ג. רב הונא לעיל כה. תו"ש. ד. אבל הכא פריך מברייתא לבריתא. שם. ה. (דברים יב, טו) תזבח ואכלת, זבוחה אכול, שאינה זבוחה לא תיכול. שם.

שחוט מהר קודם שתמות, לא ישחוטו אותה ביו"ט, אלא אם נשאר שהות ביום כדי שיאכל הימנה כזית צלי מבעוד יום, ר' עקיבא אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה. אמר רמי בר אבא כתיב בתורה והפשיט את העולה וגו', למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא אחר הפשט ונתוח, כשם שאין מקריבין העולה למזבח אלא אחר הפשט ונתוח. ואסיק' הני מילי לענין מוסר ודרך ארץ, כדתניא לא יאכל אדם שום ובצל מראשו שנראה רעבתן אלא מעלין, כיוצא בו כו', אבל איסורא ליכא, כדרב הונא דאמר בהמה שנשחטה כלכתה בחזקת היתר עומדת עד שיודע לך שנטרפה ובמה נטרפה, והאוכל ממנה אין בו איסור, ור' עקיבא קאי כוותיה, דתנן ר"ע אומר אפילו כזית חי מבית טביחתה, ואוקימנא כדתני ר' חייא מבית טביחתה ממש, כלומר קודם הפשט ונתוח. וזה שאמר מקום שטובחת אכילתה, כלומר ז) מעדא והוא אחר הפשט ונדחו דבריו. ועלתה השמועה מקום טביחתה ממש.

ז) כענין ערך טבח אינתא שמעכלת את המאכל הייני בבני מעיין שנבדקה בכר ע"ב.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אורח ארעא קמ"ל. פי' רש"י ולאו משום איסור טרפה תימה דבסמוך משמע שיש איסור בדבר דקאמר נטיעה מקטע רגליהון דקלניא וי"ל דודאי ליכא איסור דמשנשחטה היא עומדת בחזקת היתר[א] מיהו אם נמצאת טריפה לאחר שחכל הוא נעגם כשוגג ולא כאונס שלא היה לו למהר כל כך: **וצלף באילנות.** פרש"י ולא ידענא מאי עזותיה ופי' בתוספתא משום דעושה ג' פירות עלין מגיונות וקפריסין ועוד שטוען פירות בכל יום [ב] מה שאין כן בשאר אילנות ועוד פי' ר"י דעזותו הוי ממה [ג] שאורין ביין מן הקפריסין שהיא עזה כדאמר בפטוס הקטרת יין קפריסין למה הוא בא שאורין בו הלפורן כדי שתהא עזה ולא כפרש"י שפירש בכריתות (דף ו.) שהוא יין הבא ממקום קפרס:

שאני ילתא דבעיתא. ולא"ת והא [ב] לא התירו אלא כי יש בה צורך רבים כדאמרינן לעיל וי"ל דלמא נמי הלכה לצורך רבים שבת לאש הגולה היתה והיו רבים צריכים [ג] **מכור שנפל לבור ר"י אומר וכו'.** נ"ל דמיירי בבור שהיה בו מוס קבוע מתתמול אך שלא הרתה לחכם מבעוד יום דאי נפל ביה מומא בי"ט ודאי לא הוה שרי רבי יהודה דהוי מוקצה מחמת איסור דלא הוה דעתיה עליה מאתמול ור' יהודה אית ליה מוקצה וה"ק בור שנפל בו מוס אך שלא הרתה לחכם מבעוד יום ונפל לבור בי"ט ירד המומחה וכו' דרואין מומין בי"ט ס"ל לרבי יהודה ר"ש אומר אין זה מן המוכן

ע"כ

אורח ארעא קמ"ל כדתניא [ד] א לא יאכל אדם שום ובצל מראשו אלא מעליו ואם אכל ה"ז רעבתן כיוצא בו [ב] לא ישתה אדם כוסו בבת אחת ואם שתה ה"ז גרגרן [ג] תנו רבנן השותה כוסו בבת אחת ה"ז גרגרן שנים דרך ארץ שלשה מגסי הרוח ואמר רמי בר אבא חצובא מקטע רגליהון דרשיעיא נטיעה מקטע רגליהון דקצביא ודבועלי נדות תורמוסא מקטע רגליהון דשנאיהון של ישראל שנאמר [ד] ויוסיפו בני ישראל לעשות הרע בעיני ה' ויעבדו את הבעלים ואת העשתרות ואת אלהי ארם ואת אלהי צידון ואת אלהי מואב ואת אלהי בני עמון ואת אלהי פלשתים ויעזבו את ה' ולא עבדוהו ממשמע שנאמר ויעזבו את ה' איני יודע שלא עבדוהו ומה ת"ל ולא עבדוהו א"ר אלעזר אמר הקב"ה אפילו כתורמוס הזה [ג] ששולקין אותו שבע פעמים ואוכלין אותו בקנוח סעודה לא עשאוני בני תנא משמיה דר"מ מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין תנא דבי ר' ישמעאל [2] מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא [ה] (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם והיינו דאמר ר"ש בן לקיש ג' עזין הן ישראל באומות כלב [ו] בחיות תרנגול בעופות וי"א אף עז בבהמה דקה וי"א אף צלף באילנות: שחטה בשדה לא יביאנה במוט: ת"ר [ז] [2] אין הסומא יוצא במקלו ולא הרועה בתרמילו [ד] ואין יוצאין בכסא אחד האיש ואחד האשה איני והא שלח ר' יעקב בר אידי זקן אחד היה בשכונתינו והיה יוצא בגלודקי שלו ובאו ושאלו את ר' יהושע בן לוי ואמר אם רבים צריכין לו מותר וסמכו רבותינו על דברי אחי שקיא דאמר אנא אפיקתיה לרב הונא מהיני לשילי ומשילי להיני ואמר ר"נ בר יצחק אנא אפיקתיה למר שמואל משמשא לטולא ומטולא לשמשא התם כדאמר טעמא [ה] אם היו רבים צריכין לו מותר א"ל רב נחמן לחמא בר אדא שליח ציון כי סלקת להתם אקוף וזיל אסולמא דצור וזיל לגבי דר' יעקב בר אידי ובעי מיניה כסא מה אתון ביה אדאזל להתם נח נפשיה דר' יעקב בר אידי כי סליק אשכחיה לרבי זריקא א"ל כסא מה אתון ביה א"ל הכי אמר ר' אמי ובלבד שלא יכתף מאי ובלבד שלא יכתף אמר רב יוסף בריה דרבא באלונקי איני והא רב נחמן שרא לה לילתא למיפק [ו] אאלונקי שאני ילתא דבעיתא אמימר ומר זוטרא [ז] מכתפי להו בשבתא דרגלא משום ביעתותא ואמרי לה משום דוחקא דצבורא: **מתני'** בכור שנפל לבור ר"י אומר וכו' **ציר.** מה אתם אומרים בו: **רי סניף.** כלומר כי מטא לא"י לאחר שעבר את נור: **אלונקי.** שנטוקיל"ש בלע"ז שנותן זרועו על כתף מבירו ומבירו על כתפו וזה בכסאו יושב על זרועותם דמתמזי דרך חול ופרהסיא ולהוליך למקום רחוק עופי מסמוסאים בין דיהן בכסאו: **ילפא.** שם אשתו של ר"נ: **דבעיתא.** ליפול: **בשבתא דרגלא.** שדורשין: **מכתפי להו.** בנית המדרש עד מקומם: **משום בעתותא דצבורא.** שהיו נבעתים מן הצבור העומדים על רגליהם מפניהם והיו ירלאים ליפול: **משום דוחקא.** שעומדים על רגליהן וטורח צבור הוא הלכך מכתפי להו עבדיהם ותלמידיהם ומוליכין אותן מהר למקומן: **מתני' בכור שנפל לבור.** בכור בזמן הזה אין נשחט בלא מוס מפני שקדשים הוא דמאליו הוא קדוש והשוחטו בשהוא תם הוי שוחט קדשים בחוץ ונעוץ כרת: **שנפל לבור.** ורא"ל פן ימות שם: **מומחה.** נקי במומין להבחין בין מוס קבוע למוס עובר: אם

אם

[א] [טוס"ע ח"ח סימן קע סעיף טן]:
[ב] טוס"ע ח"ח סי' קע סעיף ח:
[ג] מיי' פ"ה מהלכות יו"ע הלכה ג סמג לאוין עה טוס"ע ח"ח סי' תקכב סעיף ח [וסי' שא סעיף יח]:
[ד] [טוס"ע ח"ח סימן תקכב סעיף ב]:
[א] ה ו מיי' שם טוס"ע ח"ח סי' תקכב סעיף ב:

תורה אור השלם

1. וַיֹּסִפוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי יְיָ וַיַּעַבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים וְאֶת הָעַשְׁתָּרוֹת וְאֶת אֱלֹהֵי אֲרָם וְאֶת אֱלֹהֵי צִידוֹן וְאֶת אֱלֹהֵי מוֹאָב וְאֶת אֱלֹהֵי בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶת אֱלֹהֵי פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַזְבוּ אֶת יְיָ וְלֹא עָבָדוּהוּ: שופטים י ו
2. וְיֹאמַר יְיָ מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ הוֹפִיעַ מֵהַר פָּארָן וְאִתָּהּ מִרִבְבֹת קֹדֶשׁ מִימִינוֹ אֵשׁ דָּת לָמוֹ: דברים לג ב

רבינו חננאל

ת"ר השותה כוסו בבת אחת הרי זה גרגרן, שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח. **חצובה** הוא עשב שבו תיחם יהושע תחומין לישראל את הארץ, ובוקע ויורד מכוון דרך נכוחה עד התהום, ואם יגזל אחד משדה חבירו, חופרין עד שימצאו זו החצובה ומתפרסם הגזלן הנכנס לשדה חבירו, ולא לשדו מאלו הדברים, לפיכך הוא מקטע רגליהם של רשעים, כלומר זה עשב השדה שלא נזהר במצות, ואינו נוטה אילך ואילך אלא יורד נכוחו, והרשעים נצטוו ומפירין ומניחין דרך ישרה ומעמיקין ועושקין וחומסין. **נטיעה מקטעת רגליהון דבועלי נדות וגם לקצבייא.** כלומר מוציא אדם כמה הוצאות ונוטע כרם וכיוצא בו, וממתין לו שני ערלה [עד] שנת רביעית, ואח"כ אוכל ממנו, והרי הן בשני ערלה ממתינים דברי צורם והמזהירם. ומי שאשתו נדה אינו ממתין לה עד שתטהר, ואינו לוקח מוסר מנטיעה זו, אלא בועלה בימי נדתה. וכן הקצב אין ממתין עד שתכשר בהמתו, אלא ממהר ואוכל קודם בדיקתה. **תורמוסא מקטע רגליהון דשונאי ישראל.** כלומר אע"פ שהוא מר אינן משליכין אותו, אלא גוברין ושולקין אותו כמה פעמים עד שתמתיק, וישראל לכתחילה פשעו וריצאו, היינו דאמר אפילו כתורמוס הזה לא עשו בני

[ב] [ד"ל רבה פ"ו],
[ג] פסחים פו: [מס' ד"ל רבה פ"ו], [ג] [ברכות לח:],
[ד] [עי' תוס' מגילה כא.ד"ה אלמלא], [ה] [נר' תוס' בכורות ח. ד"ה ומאן], [ו] [תוספתא פ"ג], [ז] ס"ל בפלוגתא, [ח] ב"ב יו., [ט] עי' תוס' [בתמיה] פ' ר"ל תורמוסין לריכין להמתיק, [י] [ד"ה דמיהן לאחר ד"ה מימינו], [כ] [בתוספתא שבת ג].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ולקף וכו' דעזותו הוי ממה שעושין יין מן: (ב) ד"ה שאני וכו' לריכים לה הס"ד:

לעזי רש"י

ציבולי"ה [ציבו"ט]. בצלצל בצל קטן.
אנדרי"ש [אינגרי"ש]. עזו-רות. פלדייסטו"ל [פלדישטו"ל]. כיסא מתקפל. שנבואיל"ש. מושב.

מוסף תוספות

א. והתירו לאכול כזית מבית שביחתה בלא בדיקה משום הפסד ממונו וכ"ש שאם הוציאו הריאה בלא בדיקה שאין להפסיד הבהמה וסמכינן ארובה וכשירה. לש"ס סימן ד. ב. אסיקנא לעיל בברייתא אחד האיש ואחד האשה ולא שרינן לאשה משום דבעיתא. דצ"ל. ג. ושרו לה משום דבעיתא מה שאין כן באיש דאע"ג דרבים צריכים לו לא שרינן ליה דלא בעית. שפ.

רבינו חננאל (המשך)

[לון] שרי. וכסא נמי שרי ובלבד שלא יכתף באלנקי. פירוש שמענו שהיא מרדעת של כתפים. **רב** נחמן שרא לילתא אשתו למיפק באלנקי, ומשום דבעיתא דבעיתא שבא תפול, ולא תיישב דעתה לישיבה אלא באלנקי. וכן מרימר ומר זוטרא הוו מכתפי להו בשבתא דרגלא באלנקי, ומשום ביעתותא (דדוחקא) [אר] (ו)דוחקא בכוורות ח. ירושלמי הלכתא ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו', רב חונא הורי לאינתתיה דריש גלותא למיפק בכסא, רב חסדא בעי ולא כן תנן אין יוצאין בכסא אחד נשים ואחד אנשים, אפילו ת"ח אין טוענין בדבר זה, ורב חונא טרנה. מיישא בר בריה דרב"ל מטען לה דרגלא דצבורא. ירושלמי הלכתא ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן כו', רב חונא הורי לאינתתיה דריש גלותא למיפק בכסא, רב חסדא בעי ולא כן תנן אין יוצאין בכסא אחד נשים ואחד אנשים, אפילו ת"ח אין טוענין בדבר זה, ורב חונא טרנה. מיישא בר בריה דרב"ל מטען לה דרגלא דצבורא. **תוספתא** שבת ג.,

מסורת הש"ס

[ה] [ד"ל רבה פ"ו],
[ו] [ברכות לח:],
[ז] [עי' תוס' מגילה כא.ד"ה אלמלא], [ח] [נר' תוס' בכורות ח. ד"ה ומאן],
[ט] [תוספתא פ"ג], [י] ס"ל בפלוגתא, [כ] ב"ב יו., [ל] עי' תוס' [בתמיה] פ' ר"ל תורמוסין לריכין להמתיק, [מ] [ד"ה דמיהן לאחר ד"ה מימינו], [נ] [בתוספתא שבת ג.],

[ה] עי' בערוך ערך גלוגדקא וערך גלודקיא.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אם יש בו מום. על כרחך ר' יהודה מוקמה אית ליה ובמום הנופל בו ביום טוב לא שרי דלאו דעתיה עליה מאתמול וה"ק בכור בעל מום שלא הרשהו לחכם מבעוד יום להתירו ונפל לבור בי"ט ירד מומחה וירשה מום שהיה בו אתמול אם מום קבוע הוא יעלה וישחוט משום דמוקמה ליכא דמאתמול דעתיה עליה: **אין זה מן המוכן.** ולאו משום מוקמה אסר ליה דהא לית ליה מוקמה אלא לפי שמתירו בי"ט גרשה כמתקנו [ג] דהוה ליה כדן דין דגזור ביה משום שבות [ד] וה"ק אין התרתו היתר ואינו מוכן להכשר: **גמ' אי נימא ברואין בו'.** דהא ודאי משום מוקמה לא הוי טעמייהו דאיפכא שמעינן להו אלא משום רגיית מום דר"ש סבר אין רואין כיון דהוה ליה כיושב דן דין: **נפלגו בעלמא.** בלא נפל לבור: **נעריס.** לומר ודאי ימצא בו מום: **ונסקיה כרבי יהושע.** דאמר בפרק משילין (לקמן דף לז.) אותו ואת בנו שנפלו לבור מעלה את הראשון ע"מ לשחוט ואינו שוחט וחוזר ומעלה את השני לא זה שוחט לא זה שוחט: **אי הכי.** דנפילת בור דנקט לאשמועינן דלא יעלהו נקט ליה ואם לאו לא יעלהו מבעי ליה דהא עיקר משום העלאה נקט לה ושחיטה פשיטא לן: **לא לריכא דעבר ואסקיה.** ומשמעותא דלא לסקיה מריש ש"מ דקתני ירד המומחה וירשה ולא קתני יעלהו וירשה והדר אשמועינן אחריתי דאי עבר ואסקיה ולא מצא בו מום הקבוע ישחוט: **דנפל ביה מומא.** השתא וה"ק אם יש בו מום הקבוע מעי"ט יעלה וישחוט ואם לאו דלא היה מעי"ט אלא היום אפילו עבר והעלהו לא ישחוט: **והא מוקמה הוא.** אי מאתמול לא הוה ביה מום כלל פשיטא דלא ישחוט דהא אשמעינן רבי יהודה בכמה דוכתי דאית ליה מוקמה: **קמ"ל.** דאי לא הוה קבוע מערב י"ט לא ישחוט משום דמוקמה מחמת איסור הוה אי נמי משום דעבר ואסקיה: **בכור תם שנפל לבור** גרסינן בברייתא. דלית להו מוקמה להקל תנאי בבכור דכל שעתא דעתיה עליה שמא יפול בו מום: **ירד מומחה.** ולא לעריס ונסקיה: ר' יהודה הנשיא הוא רבי ולאו היינו רבי יהודה דמתניתין דתתם ר' יהודה הוא ר' יהודה בר אלעאי: **אם יש בו מום.** אפילו נפל בו היום: **יעלה וישחוט.** דלית ליה מוקמה בבכור: **ואם לאו.** ועבר ואסקיה לא ישחוט אפילו נפל בו מום לאחר העלאה וקנסא הוא משום דעבר ואסקיה [ה] [לא"כ] לא ישחוט לא יעלה בהערמת שחיטה קאמר דלא ישחוט לא אטריך דהא תם הוא ומתניתין דלא שנין הכי משום דמתניתין לא מצינן לאוקומה בתם משום דרבי יהודה מוקמה אית ליה ולא מצי למימר אם יש בו מום שנפל בו בי"ט יעלה וישחוט וכיון דע"כ בבעל מום תוקמה לא אטריך לשנויי סיפא בשנויא דחיקא ולמימר דלא ישחוט לא יעלה קאמר דהא מצי לשנויי שפיר כדשנין דאשמעינן ואם לאו דלא היה קבוע מבעוד יום דאפילו עבר ואסקיה לא ישחוט ואע"ג דאתעביד ליה מום קבוע השתא: לשון אחר לא גרס בברייתא בכור תם אלא כי מתני' גרסינן בברייתא **בכור שנפל לבור.** ומתוקמא הכי בכור שנפל לבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה וירשה דלא נעריס ונסקיה מעיקרא: **אם יש בו מום.** אם ימצא בו מום הידוע שהיום לא נעשה יעלהו וישחוט ואם לאו אלא נפל בו מום היום אפילו העלהו לא ישחוט ורבי יהודה [ו] נשאלה ליכא למפרך כדפרכינן לעיל פשיטא דלא ישחוט דהא מוקמה הוא דאילו לדידיה אטריך דהשתא הוא דאשמעינן דאית ליה מוקמה: **א"ל ר' שמעון בן מנסיא לרי אמרו.** רבותינו דורות שלפנינו אין רואין מומין דר"ש בן יוחי מדורות שלפניהם היה ורבי תלמידו היה כדאמר במסכת עירובין (דף לא.) ובמסכת שבת (דף קמז:) א"ר כשהיינו לומדים תורה אצל ר' שמעון בתקוע היינו מעלין לו שמן כו' וקאמר ליה ר' שמעון בן מנסיא לרבי הרי נחלקו בה דורות שלפנינו וגזל לאומרא: **נולד בו מום מערב יו"ט.** רבי שמעון בן מנסיא מפרש מלתיה דר' שמעון בן יוחי וה"ק הרי אמר ר"ש בן יוחי אין רואין מומין כיצד נולד בו מום מערב י"ט אין מבקרין אותו לכתחלה אבל אם עבר ובקרו שוחטו שהרי אינו מתקן כל כך שקרוב היה בין השמשות להיות מתוקן שלא היה מחוסר אלא רגיית חכם:

בי"ט

אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט [ו] **ר' שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מבעוד יום אין זה מן המוכן: גמ' במאי** קא מפלגי אי נימא ברואין מומין קמפלגי דר' יהודה סבר רואין מומין בי"ט ור' שמעון סבר [א] אין רואין מומין בי"ט ולפלגו ברואין מומין דעלמא בכור שנפל לבור אצטריכא ליה סד"א משום צער בעלי חיים לערים ולסקיה [ב] כר' יהושע קמ"ל אי הכי לא ישחוט לא יעלה וישחוט מבעי ליה לא צריכא [ג] דעבר ואסקיה סד"א לשחטיה קמ"ל לשחטיה הא תם הוא לא צריכא דנפל ביה מומא והא מוקצה הוא אלא דנפל ביה מום עובר מערב יום טוב והשתא הוה ליה מום קבוע מהו דתימא דדעתיה עליה ונשחטיה קמ"ל: ת"ר בכור תם שנפל לבור ר' יהודה הנשיא אומר ירד מומחה ויראה אם יש בו מום יעלה וישחוט ואם לאו לא ישחוט אמר לו ר' שמעון בן מנסיא [ד] הרי אמרו אין רואין מומין ביום טוב כיצד נולד בו מום מערב י"ט אין מבקרין אותו ובי"ט נולד בו מום

ע"כ לא בעי למימר דאין זה מן המוכן שהוא מוקמה דהא ר"ש לית ליה מוקמה אלא ה"פ כל שאין מומו ניכר שלא ראהו חכם מעי"ט ולא היה יודע אם היה קבוע אין זה מן המוכן כלומר אין היתרו היתר דאין מוכן להכשיר דאין רואין מומין בי"ט וטעמא משום דגרשה כמתקן או כדן את הדין שהוא אסור משום שבות ע"כ פירש רש"י וקשה דאין זה מן המוכן משמע דאפילו בקרו חכם כיון שלא יודע שהוא מום קבוע מאתמול אוסר ר"ש ולפ"ה משמע דוקא דאינו מוכן להכשיר לכתחלה הא דיעבד שפיר דמי וע"ק דבשבת מוכח בהדיא בפרק כירה (שבת דף מו: ושם) דמטעם מוקצה קאמר דפריך מהכא דר"ש אית ליה מוקצה והא לית ליה מוקצה לר"ש לכן נ"ל דמטעם מוקצה קאמר [א] דאין זה מן המוכן ואפילו עבר ובקרו מ"מ אסור משום מוקצה ופליגי ברואין מומין [ב] וגם פליגי במוקצה מימורא דקתני אין זה מן המוכן [ג] והא דפריך הכא בגמ' לפלגו ברואין מומין בעלמא ר"ל דלא נפל לבור ולעולם כלישנא דמתניתין דמוקצה וכן הא דקאמר בגמרא מהו דתימא כיון דדעתיה עליה נשחטיה קמ"ל ר"ל דאסור משום מוקצה ואפילו אם בקרו בדיעבד אף לר' יהודה כיון שלא היה בו מום קבוע מאתמול ור"ש אסר אפילו אם היה בו מום משום מוקצה כדפירש"

דלא כאלא בר אוכמי וא"ת מ"ש דבכל דוכתא מחמיר רבי יהודה טפי במוקצה מרבי שמעון וי"ל דטעמא רבה אית ליה [ד] דואיל דס"ל דרואין מומין ביום טוב וידוע שמום קבוע היה מאתמול א"כ אין כאן מוקצה דהא מאתמול דעתיה עליה אבל לר"ש אית ליה דאין רואין מומין הלכך לאו דעתיה עליה מאתמול על כן אסור אפילו אם בקרו בדיעבד:

תנו רבנן בכור תם שנפל לבור ה"ג. דר' יהודה הנשיא לית ליה מוקמה דקאמר אם יש בו מום קבוע ואפילו אם נפל בי"ט יעלה וישחוט ולית להו להני תנאי מוקמה בבכור דלעולם דעתו עליו שמא יפול בו מום ואם לאו אין בו מום מאליו לא ישחוט וא"ת פשיטא והא תם הוא וי"ל לא יעלה בהערמת שחיטה כדפירש' לעיל ועל ר' יהודה דמתני' לא בעי לשנויי הכא דלא בעי לשנויי שנויא דחיקא ולא יעלה בהערמת שחיטה קאמר דואיל דאית ליה שנויא אחרינא דר' יהודה אית ליה מוקמה בבכור וצריך לאוקומי בבעל מום ע"כ דהא אית ליה מוקמה אבל לרבי יהודה הנשיא דלית ליה מוקמה בבכור דהא בתם שנפל לבור מייתי לא מצי לשנויי הכי שנפל בו מום קבוע בי"ט כדמשני לרבי יהודה במתניתין עוד פרש"י פי' אחר דלא גרס תם בברייתא אלא ה"ג בכור שנפל לבור וכו' אם יש בו מום קבוע שידוע בו מום מערב י"ט ישחוט ואם לאו אלא נפל בו מום היום לא ישחוט אפילו אם העלהו משום דהוי מוקמה ולרבי יהודה נשיאה אית ליה מוקמה ולא פריך הש"ס כדפריך הש"ס לעיל לרבי יהודה דמתני' פשיטא דמוקמה הוא דואילו לרבי יהודה דמתני' פריך שפיר דמאי אצטריך לאשמועינן מי משום מוקמה בהרבה מקומות אשמעינן דרבי יהודה דמתני' אית ליה מוקמה אבל לרבי יהודה הנשיא אצטריך לאשמועינן (דרבי יהודה) דאית ליה מוקמה ותימה דבשלהי מכלתין (דף מ.) מספקא ליה לרבי יהודה הנשיא אי אית ליה מוקמה ואמאי לא פשיטא ליה מהכא וי"ל דלא פשיק להו מהכא דאיכא לפרושי תרי לישני כדפי' דלחד אית ליה מוקמה ולחד לית ליה מוקמה ומספקא ליה אי כהאי לישנא אי כהאי לישנא לכך לא היה לו להוכיח מהכא: [וע"ע תוספות שבת מה: ד"ה לדבריהן]:

אלא

מוסף תוספות

א. משום דבכור דמי לגרוגרות וצמוקים דהכי דייק לישנא דאין זה מן המוכן. שיטה. ב. דר' יהודה סבר רואים ור' שמעון סבר אין רואים, ואפילו עבר וביקרו פליגי במוקצה ור' שמעון אסר במוקצה. מר"פ. ג. דדייק מדלא קתני ר"ש אוסר לפי שאין רואין מומין בי"ט דהוה משמע לכתחילה אסור אבל בדיעבד מבורר. תוס' שבת מו: ד"ה וסתם. ד. [ו]הא בהא תליא. שיטה.

כב א ב ג מיי' פ"ב מהלכות יו"ט הלכה ג סמג לאוין סה טור שו"ע א"ח סי' תצח סעיף ט [וטוש"ע י"ד סימן שיב סעיף ג]:

רבינו חננאל

אם יש בו כו'. אוקימנא ברואין מומין ביום טוב פליגי, והאי דקתני נפל לבור איצטריך, סד"א משום צער בעלי חיים ולסקיה כר' יהושע, דתני אותו ואת בנו שנפלו לבור, ר' יהושע אומר מעלין את הראשון על מנת לשוחטו ואינו שוחטו, ומעיריס ומעלה את השני כו', קמ"ל דלא עבדינן כר' יהושע. ולא יעלה הוה צריך למיתנא, ואגב חדא קמ"ל תרתי, חדא לא יעלה, ואי עבר ואסקיה לא ישחוט, ואע"ג דנפל ביה השתא מום קבוע והוה ליה מערב יו"ט מום עובר, מהו דתימא כיון דהוה ליה מערב יו"ט מום עובר, והאידנא הוה ליה מום קבוע, דעתיה עלויה הוה מאתמול ולאו מוקצה הוא, קמ"ל. ת"ר בכור תם שנפל לבור, ר' יהודה הנשיא אומר ירד מי שבקי במומין ויראה כו'. אמרו לו הרי אמרו אין מבקרין מומין ביו"ט, נולד בו מום מערב יו"ט אין מבקרין אותו ביו"ט, נולד בו מום

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות